

Les portes de la tradició: Miquel Costa i Llobera

Miquel Costa i Llobera
Poesia completa

Ed. a cura de Gabriel de la S.T. Sampol
El Gall Editor, Pollença, 2004
1.175 pàgs.

«Per les vores de grassa pastura vaga, seguint els ramats, la melangia: / aqueix estany blau verdós té la ulla-da consirosa. / No s'hi ufana la gentile-lesa del cigne blanquejant; / s'hi nodreix el pelicà cendrós, símbol d'ab-negació i tendresa». Són versos de «L'Estany de Genesaret», inclòs a *Visions de la Palestina* (1908), el darrer poemari que Costa i Llobera publicà en vida. En calma, la síl-laba es desgrana i cau a poc a poc en el llit del vers. Que lluny del ritme contudent, sanguini, de les *Poesies* de 1885, i que lluny, també, de la tensió de les *Horacianes* (1906). I, amb tot, en el vers «No s'hi ufana la gentilesa...» re-appeix un recurs que Costa ja havia uti-litzat en el seu poema més famós, «El pi de Formentor», escrit als vint-i-un anys: la descripció negativa, consistent a enumerar les qualitats que no posse-ix un objecte determinat. «No guaita per ses fulles la flor enamorada; / no va la fontanella ses ombres a besar». Aquest recurs es repeteix en altres ver-sos de les *Visions*: «No hi sé observar la riquesa d'ornaments i candelabres», «Munts estèrils de pedreny i de grava, no mostren cap verdor».

En l'assaig *El llenguatge de la poe-sia* Jean Cohen explica que, si en la llengua quotidiana cada terme es defi-neix per oposició als altres, la llengua poètica aboleix el principi de negació per arribar a una exclamació totalitza-dora: el poeta ha de poder dir la flor sense evocar al mateix temps la no-flor. Costa matisa substancialment aquesta teoria. Diu el pelicà, però alhora diu, encara que sigui per negar-lo, el cigne. La seva escriptura investiga els mons possibles, enuncia les imatges descar-tades, els camins no presos. I això s'es-devé molt abans de les *Visions*, en un itinerari ja iniciat a les *Poesies* de 1885: «Ni un aucell, ni una floreta, / ni el verdejar d'una herbeta / dins l'hort meu».

L'edició de la *Poesia completa* de Costa i Llobera, preparada per Gabriel de la S.T. Sampol, permet seguir fidelment aquest i uns altres iti-neraris, i posa a l'abast del lector un corpus poètic no disponible en un sol volum des de l'aparició de les *Obres Completes* de 1947. Una novetat d'a-questa edició és la composició tipogrà-fica de *Visions de la Palestina* com a vers i no com a prosa —Sampol, un gran reivindicador d'aquest llibre,

Aquesta fusió entre narrativitat i classi-cisme ens porta directament a «La deixa del geni grec», poema que cal llegir en diàleg amb l'èpica de Verdaguer. Significativament, aquesta edició de *Tradicions i fantasies* es clou amb la traducció d'un fragment de Virgili.

Una altra línia de cohesió que aquesta *Poesia completa* permet seguir és el programa classicista i horacià de Costa i Llobera, que, pre-nent com a model inspirador els *Preludios de mi lira* (1833) de Manuel de Cabanyes, va des de l'oda «A Horaci» (1879) fins a *Horacianes* (1906). En *La trajectòria estètica de Miquel Costa i Llobera* (1955) Miquel Batllori ja havia assenyalat tres tendències en la primera etapa de Costa i Llobera: la sentimental, la històrica i la classicista. És cert que aquesta darrera és la que té menys importància en les *Poesies* de 1885, però ja s'insinua en poemes com a «A un claper de gegants». En la mateixa línia, Alexandre Plana va subratllar a *La Revista* que «les setze composi-cions que formen les Horacianes [...] fluïren amb la continuïtat d'un mateix fil d'aigua. A través de la correntia dels anys i més forta que les seves mudances, l'esperit d'*Horacianes* és el lligam que dona a la seva obra una densa unitat».

La *Poesia completa* de Costa i Llobera, lligada a l'edició crítica de la seva obra, dirigida per Joan Mas i Vives, en curs de publicació, i l'aparició recent de l'assaig de Bernat Cifre, *Costa i Llobera i el món clàssic*, ajuda-ran a rellegir el poeta pollencí. Al meu parer, Costa és un autor amb una altí-sima consciència històrica, capaç de posar en segon terme l'expressió de la pròpia subjectivitat a fi de crear una tradició i d'esdevenir-ne la porta: cal escoltar-lo en els seus ecos. En el cas de les severes *Horacianes*, aquesta operació li ha estat plenament recone-guda. No ha estat així pel que fa a *Visions de la Palestina*, una obra inno-vadora per l'adopció del vers hebraic que fins ara ha passat gairebé desa-percebuda. Quan llegeixo alguns dels poemes de Manuel Forcano i del mateix Gabriel Sampol no puc evitar pensar en aquest llibre.

Margalida Pons